

Mellékletek:

Az „Ezer dabasi pillanat” című fényképalbum

A helytörténeti kiadvány teljes címe: Ezer dabasi pillanat - Négy falu története a kiegyezéstől a második világháborúig családi fotográfiák tükrében.

Megjelent Dabas Város Önkormányzatának támogatásával.

Szerkesztő: Czagányi László

A szerkesztő munkatársai: Feldman László, Kapui Ágota, Sztavinovszky Gyözőné, Valentyik Ferenc

Tervező, műszaki szerkesztő: Paálné Szűcs Mária

Nyomdai előkészítés: FuturArt

Kiadó: Pressman Nyomdaipari Bt.

Terjedelme: 463 p.; 22X27 cm.

Tárgyszavak az OSZK katalógusában: helytörténet, helyismeret, Dabas, fényképalbum.

OSZK jelzet: MD 91.168

A könyvbemutató időpontja és helye: 2010. szeptember 23. 18,00 óra; Magyarok Nagyasszonya Templom, Dabas, Szent István út 38.

Az album létrejöttét a lakossági fényképek több éves szervezett gyűjtése, digitalizálása és feldolgozása előzte meg. A kiadványba végül a képek szisztematizálását követően – a címmel szinkronban – mintegy 1000 felvétel került.

Tartalomjegyzék

Köszöntő

A négy falu – Az album képeinek történelmi előzményei és háttére

Sokszínű településkép

A falvak népe – a paraszti viselet átalakulása idején

Az esküvőtől a temetésig

Hitélet – Felekezetek, egyházi közösségek a 20. század első felében

Népoktatás – Az egykori iskolák emlékei

A kúriák világa

Mezőgazdaság – Szántógazdálkodás, szőlő és borgazdaságok a 20. század első felében

Iparosok, kereskedők

Falvaink közéleté – Közigazgatás, hivatalok, közösségek

Néphagyomány és kultúra

Katonaélet

Emlékezetes események

Jeles dabasiak

A mi családunk

Függelék

– Jegyzetek, források, irodalom

– Az albumban felhasznált képeket rendelkezésünkre bocsátók névsora

A kötet alaphangját a polgármesteri ajánlás adja meg:

„Kedves Dabasiak!

„Mélységes mély a múltnak kútja”, írta a világirodalom egyik legnagyobb klasszikusa, Thomas Mann a József és testvérei című bibliai ihletésű regényében. Engedjék meg, hogy

ezzel az idézettel kezdjem én is ajánlásomat, hiszen az *Ezer dabasi pillanat*, amely az Önök együttműködése nélkül nem jöhetett volna létre, közös múltunk olyan szegmenseit foglalja magába, amelyek nélkül ez a település szegényebb volna. Szegényebb volna, mert nem lennének dokumentumai, arcképei, levelei, emlékei. Ezek mind-mind olyan töredékek, amelynek egységbe foglalása gyökereinket tárja fel, és hozzájárul ahhoz, hogy megértsük, kik is vagyunk valójában. Honnan jövünk, kik az őseink, honnan erednek tradícióink, szokásaink, miért épp ilyené formálódtunk, és miért épp ilyené vált környezetünk, házunk, utcánk, településrészünk, vagy épp a város, Dabas, ahová mindez köt minket.

A fényképekről ünnepi ruhába öltözött szép szemű asszonyok, kemény, bajszos férfiak, hősi pózban ábrázolt katonák, mosolygós gyermekek, vidám vagy a fotográfus varázslatától elámult csoportok, fegyelmezett osztályok, szigorú, de jóságos tanítóarcok néznek ránk. Mi fürkészzük bennük saját vonásainkat, ők a jövőbe néznek, abba a jövőbe, amelybe maguk nem juthattak el, de génjeiket továbbörökítették nekünk. Mi, mai dabasiak magunkban hordozzuk ugyanazon tulajdonságokat, ugyanazt a mosolyt, ugyanazt a szeretetet és kíváncsiságot, viseljük ráncaikat, őrizzuk gesztusaikat, szemük színét, akaratos, dolgos, alkotni vágyó jellemüket.

Ezúton szeretném megköszönni Önöknek, hogy rendelkezésünkre bocsátották családi fotográfiáikat, a fiókok mélyén lapuló emlékeiket, hogy megnyitották számunkra a múlt régen lezárult titkos szobáját, és engedték, hogy mindezt a sok személyes holmit nemes és értelmes célokra használjuk fel. Sokat segítettek a könyv szerzőjének és a szerkesztőknek abban, hogy megértsék és feldolgozzák ezt a fiókok mélyén lapuló, felbecsülhetetlen helytörténeti anyagot, majd úgy adják vissza nekünk, olvasóknak, hogy mi is betekinthesünk a mai Dabas elődtelepüléseinek életébe, az akkori társadalmat alakító emberek hétköznapijaiba a fotográfia kezdetétől a második világháború időszakáig.

Kőszegi Zoltán
országgyűlési képviselő, Dabas város polgármestere”

Az album gyakorlatilag a kiadást követően azonnal népszerűvé vált a dabasiak és a Dabasról elszármazottak körében. A kötet értékeit azonban nemcsak helyben fedezték fel, melyet az Inárcson mintegy két évtizedet élő, erdélyi származású dr. Toró Árpád (*1930 †2022) írásának alábbiakban idézett részlete kiválóan igazol:

„Véleményem, hogy véleményt mondani csak arról szabad, ami azt megérdemli, arról viszont kötelező. Nos, a minap, mint eddig is gyakran, szellemi-lelki felüdülésért fölkerestem Czagányi László tanár-író barátomat, aki a múltunk nagyon mély kútjának meregetőjeként egy olyan „merítéssel” (*Ezer dabasi pillanat*) ajándékozott meg, amelybe belekortyolni nemcsak üdítő élvezet, hanem küzdelmünkre erőt adó elixír is. A kortyolgatást nem véletlenül írtam, ugyanis az igazi nedűt egyből lenyelni nem, csak ízlelgetni szabad, mert aki egyszerre nyeli, annak ízét-zamatát nem érzi, legfeljebb csak berúg és másnap nem emlékszik semmire. Márpedig nekünk nemcsak kell, hanem kötelező is kortyolgatni azért, hogy ne csak múltunk s jelenünk, hanem jövőnk is legyen. Sok ilyen tárgyú könyvet olvastam, de ehhez még csak hasonlót is keveset. Ezek nem szokványos írások, hanem művek, amelyekben a tudás, a tudomány és a művészet egyszerre van jelen. Az úgynevezett remekművek ilyenek, amelyek az élvezet mellett tudásunkat is gyarapítják. Ezek a művek teszik, hogy a két velünk született ösztön: a szerelem és a hazaszeretet emberivé fejlődjön és az élet meghatározó élményeivé váljon. Az első (a szerelem) két egyén közötti mindent legyőző vonzalom – omnia vincit amor. A második a szülőföld, a haza, a nemzet iránti, eget-földet rázó érzelmek. Ez utóbbi kifejlődését segítik Czagányi László művei (Inárcs, Tatárszentgyörgy, Bugyi, Gyál története és az *Ezer dabasi pillanat* is). Ezért természetesnek tartom, hogy ott vannak nemcsak a

családok, hanem mint példamutatóak, az ország asztalán is. Azt viszont parancsolóan szükségesnek tartom, hogy ott legyenek a tanári szobákban és osztálytermekben. Nincs fontosabb, hogy múltunk tárgyi örökségei mellett gyermekeink azt a szellemiséget is megismerjék, amely ezt megteremtette és a jelenbe átörökítette. A nagyvilág igazi megismerése a mi kicsi világunk ismerete nélkül lehetetlen. Kell egy viszonyítási pont, amely vagy büszkeséggel tölt el, vagy a másik, a több utolérésére, túlhaladására ösztönöz. A nevelőknek nem lehet nemesebb feladatuk annál, hogy tanítványaikkal ne csak megismertessék, hanem meg is szerettsék ezt a földet s ezt a népet, egyszóval a hazaszeretetre nevelés. Ez egyetlen gyermekből sem hiányozhat! Akiben ez nem él, az talajvesztetten, szív és értelem nélkül kóvályog a világban, s igazán boldog soha, sehol sem lehet.”

Az album kiadása óta tucatnyi év telt el, és ezalatt a kötet a dabasi helytörténet egyik alaplővé vált. Tartalmát lexikonok hasznosítják, de az értéktár-bizottsági munkában is gyakori forrásunk. Széleskörű közösségi összefogással jött létre, nagy erénye, hogy mind a fényképek gyűjtése, mind pedig a szerkesztés során jutott figyelem az egyes városrészek múltjának arányos megjelenítésére. Összességében nyilvánvalóan méltó az értéktári védelemre, hiszen jelentősen gyarapítja kulturális örökségünket.

Bibliográfia

Kószegi Zoltán: Ezer dabasi pillanat – elkészült a Dabas-album. Dabasi Újság, 2010. szeptember. p. 5.

K. Á.: Lezajlott a XII. Dabasi Napok rendezvénysorozat. Dabasi Újság, 2010. október. pp. 2-3. Fotók: Karlik Dóra.

Dabasi Újság: Már kapható az Ezer dabasi pillanat. 2010. október. p. 7.

Dr. Toró Árpád: Vélemény. Inárcsi Új Hírmondó. 2011. január. p. 15.

Balog Ádám: Tájélabor – mezőgazdasági és tájkatató bázis Dabason. Építészfórum 2014.11.05. 13:50. (fotók felhasználása)

<https://epiteszforum.hu/tajlabor-mezogazdasagi-es-tajkatato-bazis-dabason1>

Czagányi László: In memoriam dr. Toró Árpád. Kézirat, 2022.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tor%C3%B3_%C3%81rp%C3%A1d

<http://dabas.hu/galeria2/index.php/esemenyek/2010-ev-esemenyei/category/194-xii-dabasi-napok-ezer-dabasi-pillanat-konyvbemutato>

<https://www.dabas.hu/index.php/varosunk/kiadvanyaink/358-ezer-dabasi-pillanat>

<https://www.kozterkep.hu/15338/dinnyes-lajos-emlekoszlop>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Dabas>

<https://www.wikiwand.com/hu/Dabas>

Összeállította: Valentyk Ferenc